Eretrian keskustan pitkä palmuranta.

Luonnonrauhaa ja aitoa tunnelmaa EVIALLA

7.3.2024 0.00

Kreikan toiseksi suurin saari Evia ei ole vielä massamatkailukohde. Keski-Evian Eretria yhdistää rantalomailun ja omatoimiretkeilyn saaren itäosien pikku kyliin.

TEKSTI ja KUVAT: SARA SAURE

Historiallisesti merkittävä Evia sijaitsee Ateenasta noin puolentoista tunnin ajomatkan päässä. Liki 180 kilometriä pitkä ja 50 kilometriä leveä saari on Kreikan toiseksi suurin ja sen erottaa mantereesta kapea Euripos-salmi. Pohjois-Evia tunnetaan vehreydestään. Keski- ja eteläsaaren käyntikortteja ovat väljät rannat, maukas ruoka sekä joukkomatkailusta vapaa kreikkalaisuus.

Ateenasta pääsee autolla Evialle kahta siltaa pitkin saaren pääkaupungin Halkidan kautta. Vanhalta sillalta voi havainnoida Evianlahden merkillistä vuorovesi-ilmiötä; virran kääntymistä joka kuudes tunti. Lisäksi Evialle kulkee lauttoja. Eretrian rantakohteeseen, saaren keskiosaan matka taittuu puolessa tunnissa mantereen puolelta Oropoksesta.

Ikivanha merenkulkukaupunki Eretria toivottaa tervetulleeksi menneisyydellään. Kaupunki on ollut Halkidan ohella antiikin tärkein kaupunki Evialla. Eretrialaisten taistelu halkidalaisia vastaan 700-600 -luvuilla eKr. oli ensimmäinen Kreikassa käyty sisällissota. Myöhemmin kaupunki tuhoutui persialaisten käsissä, mutta rakennettiin uudelleen. Nykyinen Eretria lepää pääosin antiikin kaupungin päällä.

Muinaisuus seuraa kaikkialla. Tarvitsee vain mittailla antiikin filosofien mukaan nimettyjä katuja tai hörpätä kahvit satamassa Aisopoksen snack-baarissa.

Eretrian historiaa valottaa kaupungin arkeologinen museo. Valo ja varjo leikittelevät museon pihalle aseteltujen torsojen marmoripylväiden ja halkeilleiden ruukkujen pinnalla. Hiljaisen pihamaan esineet ovat pieni lohtu kävijöille, jotka eivät tiedä, että museo pysyy maanantaisin kiinni.

Silloin voi ylittää Eretrian valtatien ja kiertää laakeriseppeleisen Apollonin temppelin rauniot ja amerikkalaisten arkeologien 1800-luvun lopulla esiin kaivaman antiikin teatterin hieman kauempana. Teatterista erottuu teräsverkon takaa seitsemän alinta penkkiriviä. Sisään ei valitettavasti pääse, mutta mielikuvitus vie 300-luvulle eKr. ja holvikäytävälle, jota pitkin deus ex machina -efektiä eli taivaista maahan laskeutuvaa jumalaa on liikutettu 6000 katsojan hämmästyttämiseksi.

Auringonpaahde palauttaa tähän päivään ja muistuttaa Eretrian tarjonnasta. Se on mutkatonta rantalomailua syrjässä menosaarten tungoksesta ja hyörinästä puhutaan vasta heinäkuisilla Meriviikoilla.

Päivät vierähtävät omalla painollaan keskustan palmurannoilla ja eukalyptuspuiden siimeksessä sataman toisessa päässä tai Amarinthoksen, Malakondan ja Magulan rannoilla kaupungin ulkopuolella.

Ateenalaiset tulevat viikonloppuisin viettämään aikaa Eretriassa. Rantapäivän kruunaa illallinen Evianlahden auringonlaskussa.

Kahviloiden ja ravintoloiden reunustama Antiikin teatteri -palmubulevardi on 6000 asukkaan kaupungin pääkatu. Kolmen hengen kevyt illallinen viinikannuineen maksaa rantakadulla noin 40 euroa.

Romeo-tavernassa voi törmätä pellavapäiseen kreikansuomalaiseen pikku tarjoilijaan. Pavlos-pojan isältä, paikan omistajalta sujuu suomeksi mitä kuuluu ja terve, terve -perussanavarasto, mutta apuri vieressä on ujompi.

Rantakadulla voi tilata paketissa myös rapeita mustekalarenkaita tai ostaa sataman grilleistä gyrospitat ja herkutella palmujen katveessa rannalla katukoiran valvovan silmän alla. Napitus varmistaa eläintenystävältä usein makupalan.

Tuoreita vihanneksia ja hedelmiä kaipaavien kohde on sunnuntain tori. Paikallisille yhtä tärkeää kuin ostosten teko, on vaihtaa torilla viikon kuulumiset.

Majoitusvaihtoehtoja on useita. Keskustassakin on hotelleja, mutta valmismatkat vievät asiakkaansa Eretriasta sivuun. Tasoa kaipaaville hyvä hotelli on Negroponte Resort Eretria ja lapsiperheille kodikas Avantis-huoneistohotelli meren rannalla, puolitoista kilometriä keskustasta. Sesonkina Avantiksen miinus voi olla läheltä kantautuva meteli.

Unelmien saari, vihertävä bungalow-valtakunta sijaitsee keskustasta erkanevalla niemen kärjellä, jossa asukkailla on runsaasti vapaa-ajanviettomahdollisuuksia, lapsilla oma tivolikin.

Vaihtelua Eretrian-lomaan tuo retkeily saaren itä-ja koillisosiin. Yhdessä päivässä ehtii autolla ja bussillakin kokea paljon. Mitä kauemmas matka etenee, palmurivistöt vaihtuvat oliivilehtoihin ja hotellit tienvarsien ikonostaaseihin.

Retkellä on pysähdyttävä uimaan. Itärannikon houkuttelevia hiekkarantoja ovat Kalamos, Agios Merkurios, Burnias ja Murteri, jonne käännytään venetsialaisesta tornistaan tunnetun Avlonari-kylän jälkeen.

Evian luonto näyttäytyy parhaimmillaan bysantinaikaisten kylien kautta sisämaahan, Kimin kaupunkiin vievällä reitillä. Linnoitusten jäänteet kertovat frankkilaisista, venetsialaisista ja turkkilaisista valloittajista. Alueelta on paljastunut myös hautalöytöjä ja jopa osviittaa esihistoriasta.

Evian rauhaisilla rannoilla on aikaa mietiskelyyn.

Orologion-kylässä on kellon tarkistuksen aika. Kylän nimi tarkoittaa kelloa. Leppoisanoloinen vanhus huomauttaa asiasta vilauttamalla omaa rannekelloaan, jos ohikiirehtijät eivät sattuisi tietämään mihin ovat saapuneet. Monodriossa on huoahdettava joen äärellä, keskiaikaisen tornin jäänteistä rakennetulla sillalla. Vieraita tervehditään iloisella vilkutuksella traktorista.

Matkan varrella huomio kiinnittyy luonnon omiin monumentteihin. Päätien vieressä, ennen Agios Vlassis -kylää vuoresta kumpuaa smaragdinvihreä Kolethran lähde, jonka syvyyttä voi vain arvailla. Piknik luonnon helmassa, lähteelle pystytetyllä taukopaikalla jää varmasti mieliin.

Pikku kylien maisemat vaihtelevat. Tässä osassa Kreikkaa pyöräilijöilläkin on oma, leveähkö kaistansa ajotiellä. Pyöräily Pieni talo preerialla -niittyjen viertä on kokemus; tien toisella puolella kohoaa jylhä vuorimaisema, vastalaidalla kilisevät lammaskellot.

Nyt ymmärtää, miksi Evian tasangoista on käyty taistelua jo ajanlaskua edeltävällä ajalla, ja miksi saarta kehutaan liharuoistaan.

Päätepysäkki Kimissä, Dirfin vuorijonossa on helmi. Sijaintinsa vuoksi kylällä oli tärkeä asema Kreikan itsenäisyystaistelussa 1821. Kimissä asui turkkilaisia paenneita kreikkalaisia ja merikarhuja, jotka tarjosivat vapaustaisteluun aluksiaan.

Egeanmeren parvekkeella on muutakin ylpeyden aihetta. Kimissä syntyi 1883 kreikkalainen lääkäri ja maailmalla tunnettu papa-testin keksijä, Georgios Papanikolau.

Herra Papan kunnioituksesta kertoo televisioäänestys, jossa Papanikolau valittiin kaikkien aikojen merkittävimmäksi kreikkalaiseksi Aleksanteri Suuren jälkeen.

Evian maisemat olivat Papanikolaun liki puolivuosisataisen tutkijanuran vankka pohja. Lääkärinalkua on lapsuudessa varmasti koskettanut myös näkymä Kimin Metamorfosi tu Sotiros -luostarista, joka kohoaa 250 metriä merenpinnan yläpuolella. Luostarin ensimmäisten asukkaiden arvellaan olleen Athosvuoren-munkkivaltion jäseniä.

Kukoistavaa luostaria hoitavat nykyisin nunnat. Kun tulee asiaa kylälle, nunnat hyppäävät sorapolulta jeepin kyytiin ja säälivät katseellaan pienemmillä hevoskuutioilla vastaantulevia. Jeepin perässä Kimin keskustaan pienestä Fiatista on hyötyä, mutta vielä enemmän jaloista, sillä kapeilla kujilla lojuvat betonikasat ja tikapuut tukkivat kulkemisen.

Keskustan uusklassisia rakennuksia restauroidaan. Talojen perinteiset ovet ja avonaisista ikkunoista pilkistävät sievät seinäornamentit saavat kävelijöiden katsellessa uuden maalin. Remontti on myös

Georgios Papanikolaun kotitalolla, samannimisellä kadulla.

Harppauksen päässä on kylän keskusaukio. Sen alapuolella myydään paikallisten naisten valmistamia taidokkaita käsitöitä. Alueen traditioita esittelee kansanperinnemuseo.

Alhaalla Evian koillisrannikolla auto on etsittävä parkkipaikka, muutoin Kimin sataman kosmopoliittiset tuulet puhaltavat ohi. Edessä on Kreikan suurimpia tekosatamia ja rannalla kahviloita, meze- ja kalatavernoita sekä pastellinsävyisiä rakennuksia, joiden hempeälle vaikutelmalle tuovat kontrastin unohduksiin jääneet autiotalot.

Jos ei halua istahtaa lounaalle, on ainakin poikettava herkkuostoksille. Kimin tuliaisia ovat turkkilaisperäiset baklava-hunajaleivonnaiset ja viikunat. Jäätelö kädessä voi vielä käyskennellä sataman päähän, merestä puskeville liuskekiville, joihin on koverrettu puumerkein rakkaudentunnustuksia.

Noin 65 kilometrin pituisen matkan Kimin satamasta takaisin Eretriaan katkaisee erä rantapalloa Oxilinthoksen rannalla. Vielä ennen Eretriaa kannattaa pysähtyä Aliverin kaupungin kalanviljelylaitoksella. Jättiakvaariossa uiskentelevat tsipura-kalat muistuttavat matkailijoita saaren maukkaista merenelävistä. Kali sas oreksi!

FAKTAT EVIA

Eretrian siluetti siintää mantereen puolelta Oropoksesta.

Evia tarkoittaa karjan rikkautta
Sijainti: Egeanmeressä Kreikan itärannikolla, noin 100 km Ateenasta
Pääkaupunki: Halkida
Pinta-ala: 3896 km², saaren kapein kohta 6 km leveä. Itäisen Välimeren kolmanneksi suurin ja Kreikan toiseksi suurin saari.
Asukkaita: yli 200 000
Korkeimmat vuoret: Dirfis (1743 m) ja Ohi (1398 m)
Historia: esihistoriallista asutusta, voimakas vaikutus antiikin kulttuurin kehitykseen

PLUSSAT

o Hintataso
o Lauttayhteydet mantereelle
o Sopiva etäisyys Ateenan ja Peloponnesoksen nähtävyyksille
o Puhdas merivesi

MIINUKSET

o Suppeat ostosmahdollisuudet
o Kapeat rannat
o Rajalliset harrastusvaihtoehdot
o Patikointireitit puuttuvat Keski-Evialta.

Kissakokous Kimin kylän kujalla.

Kevään väriloistoa Itä-Evian pikku kylissä.

Mustekalat kuivumassa Eretrian rantakadulla.

Antiikin teatteri -rantabulevardilla Eretriassa ilta taittuu nopeasti.

Eretria-Oropos -lautta liikennöi iltamyöhään.
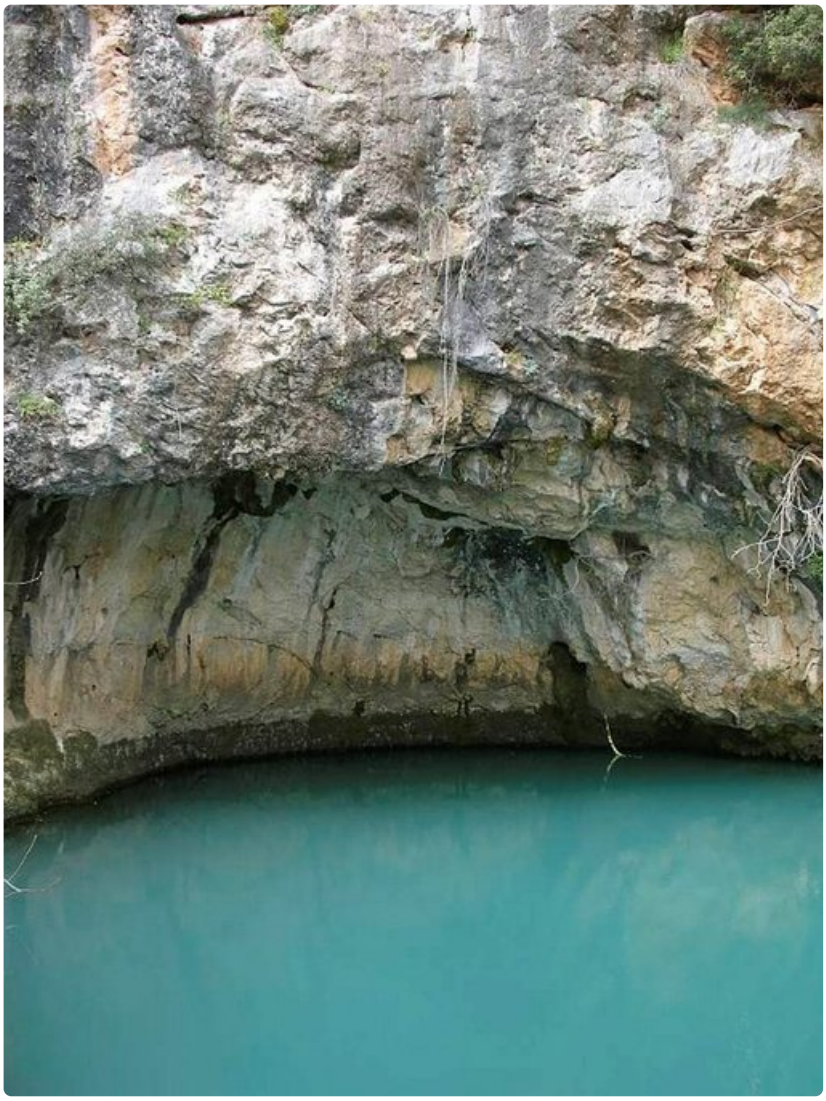
300-luvun eKr. teatteri Eretriassa.